

Els noms més semblants a *Bajoli* són *Baiolis* i *Bajolis*, però no els trobam fins a l'any 1546, en els mapes de Joao Freire i de Pierre Descelliers, respectivament, mentre que el de *Banyos* (*Banyols*) apareix ja en el 1327 —més de dos segles abans— en la forma *Bagnols*, en una carta nàutica anònima mallorquina que es troba al British Museum (Add. ms. 25.691). I això no deixa d'ésser sorprenent, puix el cap important no és *Banyos* sinó el que avui s'anomena *Bajoli*.

Durant els dos-cents anys llargs que les cartes nàutiques registren aquest nom com *Banyos*, no *Bajoli*, el primer d'aquests dos apareix grafiat de diferents formes, però sempre identificable: a la Universitat d'Uppsala trobam una carta nàutica d'«auctori incerti» del segle xv, que registra *Bagnolis*; el mapa de Battista Becharius de l'any 1426, que es conserva al Bayerisches National Museum de Munic, hi ha *Cauro de Bagnols*; el de Jacob Bertran i Berenguer Ripol, de l'any 1456, que es troba al National Maritime Museum de Greenwich (G.2 30, ms.) diu *Cauro Baiols*; al de Pere Rosell de l'any 1462 conservat a la Biblioteca Nacional de París (Res. G.C. 5090) està escrit *Cauro de Baiols*; el de Jaume Bertran, de l'any 1482, de l'Archivio di Stato de Florència, registra *Cauro Bayols*; i fins i tot el mapa de Jehudà ben Zara, de l'any 1497, duu *C. Debanyols*; i dues cartes nàutiques de Salvat de Pilestrina, una de l'any 1511, a l'Armeebibliothek de Munic, i l'altra del 1533 a la Biblioteca Pública de Toledo, registren, respectivament, *C. Baniols* i *C. Banyols*. Per acabar, d'una llarga llista de moltes altres formes que tenc recollides a la cartografia antiga, només afegiré que Bartomeu Olives, a la seva carta nàutica del 1538, que es conserva al Museu Marítim de Barcelona, registra *Banjols*. I aquí, en la forma d'aquest topònim trobam la clau del que diré seguidament: el nom de *Bajoli* no és més que una mala transcripció de *Bànyols*. La grafia *Bajoli*, o molt similar, comença, com hem dit, amb Freire i Descelliers, l'any 1546 (*Baiolis* i *Bajolis*); passa per Jaume Olives, 1564 a ésser *Bajolj* i amb Keere, l'any 1598, a *Bajolis*.

La conversió de *Bànyols* en *Bajoli* l'atribueixo a la supressió de la *n* degut a transcripcions defectuoses fetes a les cartes nàutiques per persones poc familiaritzades amb la llengua catalana, parlada a les Illes,^{15 bis} i amb els seus topònims, i en la conversió de la *y* o la *i* en *j* —costum freqüent entre els amanuenses de la Baixa Edat Mitjana i fins i tot de principis de la Moderna—, acompanyada per la pèrdua de la *s* final.

L'evolució, doncs, a les cartes nàutiques i d'aquestes a la gent de mar, navegants i mercaders de Menorca, del nom de *Bànyols*, podria ésser així:

15 bis. Observa En Coromines que el primer cartògraf o dibuixant pogué escriure *Bäjolf* amb la sigla *ä* = *an* i amb *f* llarga, i resultant poc visible la *n*, els altres cregueren llegir *Bajolj* (sense punt a la *j*, llavors).